

Република Србија – Аутономна Покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ПРОПИСЕ, УПРАВУ И НАЦИОНАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

21000 НОВИ САД
Булевар Михајла Пупина 16

ИЗВЕШТАЈ

О ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА НА СЛУЖБЕНУ УПОТРЕБУ ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У АП ВОЈВОДИНИ

Нови Сад, март 2010. године

САДРЖАЈ

У В О Д	3
I - ПРОПИСИ КОЈИМА ЈЕ УРЕЂЕНА ОБЛАСТ СЛУЖБЕНЕ УПОТРЕБЕ ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА	4
II – ЈЕЗИЦИ У СЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ У РАДУ ПОКРАЈИНСКИХ ОРГАНА	6
III – СЛУЖБЕНА УПОТРЕБА ЈЕЗИКА И ПИСАМА У ГРАДОВИМА И ОПШТИНАМА	7
IV – УПОТРЕБА ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У РАДУ ОРГАНА	10
V – УПОТРЕБА ЛИЧНОГ ИМЕНА ПРИПАДНИКА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ И ИЗДАВАЊЕ ЈАВНИХ ИСПРАВА	15
VI – УПОТРЕБА ЈЕЗИКА У ОБЛАСТИ ПРИВРЕДЕ И УСЛУГА	19
VII– ИСПИСИВАЊЕ ЈАВНИХ НАТПИСА И НАЗИВА	20
VIII – НАДЗОР НАД ПРИМЕНОМ ПРОПИСА О СЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ ЈЕЗИКА И ПИСАМА	25
IX- РАСПОДЕЛА БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА У АП ВОЈВОДИНИ У ЧИЈЕМ РАДУ СУ У СЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ ЈЕЗИЦИ И ПИСМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА	27
ЗАВРШНЕ КОНСТАТАЦИЈЕ	29

УВОД

Вишејезичност, мултикултурализам и мултиконфесионизам представљају општу вредност, веома значајну за АП Војводину.

Дужност је свих покрајинских органа и организација да у оквиру својих права и дужности, подстичу и помажу очување и развијање вишејезичности и културне баштине националних заједница које традиционално живе у АП Војводини, као и да посебним мерама и активностима помажу међусобно уважавање и упознавање различитих језика, култура и вероисповести у АП Војводини, члан 7. *Статута АП Војводине* („Сл. лист АПВ”, бр.17/2009).

У делу II (Остваривање људских и мањинских права) Статута АП Војводине у члану 20. под насловом **Забрана дискриминације**, у првом ставу се наводи: При вршењу послова из надлежности АП Војводине, сви грађани су једнаки у правима и дужностима, без обзира на расу, пол, место рођења, **језик, националну припадност**, вероисповест, политичко или друго уверење, образовање, социјално порекло, имовно стање или које друго лично својство.

Исто тако, у овом делу, под насловом **Права националних заједница** у члану 22. каже се: Припадници националних заједница које чине бројчану мањину у укупном становништву АП Војводине, уживају посебну заштиту и сва права која су актима Републике Србије гарантована националним мањинама и припадницима националних мањина.

У члану 23, под насловом **Заштита стечених права** наводи се да се достигнути ниво људских и мањинских права, као и индивидуалних и колективних права, не може смањивати.

АП Војводина може обезбедити додатна или допунска права, односно поставити виши степен заштите права припадника националних заједница које чине бројчану мањину у укупном становништву АП Војводине.

Устав Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр.98/2006), у члану 10. одређује да је на подручју Републике Србије у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, а да се службена употреба других језика и писама уређује законом.

Материја службене употребе језика и писама регулисана је републичким **Законом о службеној употреби језика и писама** („Сл. гласник РС”, бр. 45/91, 53/93, 67/93 и 48/94). Овај закон је неизмењен на снази већ 19 година (измене које су рађене у вези су с новчаним износом казни), а донет је у једно постуставно време са одговарајућим циљевима и захтевима. Од надлежних покрајинских органа и институција, у више наврата инициране су његове измене и допуне или доношење новог закона, који би на један новији, актуелнији и модернији начин регулисао ова питања.

Законом о заштити права и слобода националних мањина („Сл. лист СРЈ”, бр. 11/02) регулисан је начин остваривања загарантованих индивидуалних и колективних права припадника националних мањина, али је истовремено остављена могућност да се републичким и покрајинским прописима ближе уреде нека питања из ове области (чл. 1. ст. 3.).

Полазећи од тада важећих законских овлашћења, Скупштина Аутономне Покрајине Војводине је на седници одржаној 15. маја 2003. године донела **Одлуку о**

ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине („Сл. лист АПВ”, бр. 8/03, 9/03).

Усклађивањем назива важећих прописа на основу новог Статута АП Војводине, Скупштина АП Војводине је на седници одржаној 14. децембра 2009. године донела Покрајинску скупштинску одлуку о спровођењу Статута АП Војводине („Сл. лист АПВ”, бр. 18/09), у којој се у члану 5. тачка 8 наводи: Одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине постаје као ***Покрајинска скупштинска одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине.***

Поменутом одлуком је предвиђено да Влада Аутономне Покрајине Војводине подноси извештај Скупштини Аутономне Покрајине Војводине о остваривању права на службену употребу језика и писама националних мањина. У извештају је обухваћена 2008. и 2009. година.

Последњи Извештај о остваривању права на службену употребу језика и писама националних мањина у АП Војводини разматран је и прихваћен на другој седници Извршног већа АПВ одржаној 23. јула 2008. године и достављен Скупштини Аутономне Покрајине Војводине.

I - ПРОПИСИ КОЈИМА ЈЕ УРЕЂЕНА ОБЛАСТ СЛУЖБЕНЕ УПОТРЕБЕ ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

Право на употребу матерњег језика у приватном и јавном животу неутуђиво је право које је у сагласности с начелима Међународног пакта о грађанским и политичким правима и у складу с духом Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода Савета Европе.

Главни међународноправни извор у овој области представља ***Оквирна конвенција Савета Европе*** за заштиту националних мањина која, поред осталих, садржи и одредбе о употреби мањинских језика у земљама потписницама. Савезна скупштина је 3.12.1998. године донела Закон о потврђивању ове Оквирне конвенције, а конвенција је ратификована 11.5.2001. године. Скупштина државне заједнице Србија и Црна Гора ратификовала је 18.12.2005. године и ***Европску повељу о регионалним или мањинским језицима***, која је усмерена на заштиту историјских регионалних и мањинских језика, посредством политике, законодавства и праксе земаља потписница.

Устав Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр.98/06), одређује да је у Републици Србији у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, а да ће се службена употреба других језика и писама уредити законом, на основу Устава.

У делу о правима припадника националних мањина а посебно у члану 75. Устава, утврђено је да путем колективних права припадници националних мањина, непосредно или преко својих представника, учествују у одлучивању или сами

одлучују и о службеној употреби језика и писама, у складу са законом. Осим тога, чланом 79. Устава установљено је **право припадника националних мањина на очување посебности**, што између осталог, подразумева и право на коришћење свог језика и писма, затим право да у срединама где чине значајну популацију, државни органи, организације којима су поверена јавна овлашћења, органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе воде поступак и на њиховом језику, затим право на школовање на свом језику у државним установама и установама аутономних покрајина, право да на свом језику користе своје име и презиме, право да у срединама где чине значајну популацију, традиционални локални називи, имена улица, насеља и топографске ознаке буду исписани и на њиховом језику. Такође, у складу са Уставом, на основу закона, покрајинским прописима могу се установити додатна права припадника националних мањина.

Законом о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине („Сл. гласник РС”, бр.99/09), под насловом Службена употреба језика и писама, у члану 76. регулисано је да:

АП Војводина, преко својих органа, ближе уређује службену употребу језика и писама националних мањина на територији АП Војводине, у складу са законом.

АП Војводина преко својих органа, у складу са законом којим се уређује службена употреба језика и писама, врши инспекцијски надзор.

Посао из става 2. овог члана ради као поверени.

У члану 91. утврђено је да овај Закон ступа на снагу осмог дана од објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 01.01 2010. године...

Сличне одредбе о управном надзору из ове области и о регулисању, биле су уређене у члану 18. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине („Сл. гласник РС”, бр. 6/02).

Материја службене употребе језика и писама националних мањина садржана је и у **Закону о заштити права и слобода националних мањина** („Сл. лист СРЈ”, бр. 11/02), као и у **Закону о службеној употреби језика и писама** („Сл. гласник РС”, бр. 45/91, 53/93, 67/93 и 48/94) – који је једини закон који се у целости бави овим питањима. Затим, **Закон о локалној самоуправи** („Сл. гласник РС”, бр.129/07), **Законик о кривичном поступку** („Сл. лист СРЈ”, бр.70/01 и 68/02, затим „Сл. гласник РС”, бр.58/04, 85/05, 115/05, 46/06, 49/07 и 122/08), **Закон о парничном поступку** („Сл. гласник РС”, бр.125/04 и 46/06), **Закон о општем управном поступку** („Сл. лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01), **Закон о матичним књигама** („Сл. гласник РС бр.20/09”), **Закон о личној карти** („Сл. гласник РС”, бр. 62/06), као и **Уредба о утврђивању кућних бројева, означавању зграда бројевима и означавању назива насељених места, улица и тргова** („Сл.гласник РС”, бр.110/03), у свом домену регулативе.

Када је реч о покрајинским прописима, највиши правни акт који регулише ову област јесте **Статут Аутономне Покрајине Војводине** („Сл. лист АПВ”, бр. 17/09). Скупштина АП Војводине је на седници од 14. децембра 2009. године, донела Одлуку о проглашењу Статута Аутономне Покрајине Војводине, чиме је након 18 година важења старог статута АПВ донет нови. Овај статут на нови начин регулише питања Аутономне Покрајине Војводине, статус, територију, носиоце права на покрајинску аутономију, националну равноправност, мултикултуралност, симболе АПВ, службене

језике и писма. Затим уређује њене органе и организације (Скупштину АП Војводине, Владу АП Војводине, Покрајинску управу) а у томе и службену употребу језика и писама, финансирање, надлежности АП Војводине – да ближе уређује службену употребу језика и писама националних заједница које чине бројчану мањину у укупном становништву АП Војводине у складу са законом и др.

Први покрајински правни акт који се у целости бави овом тематиком јесте *Покрајинска скупштинска одлука о ближе уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине* („Сл. лист АПВ”, бр. 8/03, 09/03 и 18/09 – у даљем тексту: Одлука), као и *Одлука о расподели буџетских средстава Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, органима и организацијама у чијем раду су у службеној употреби језици и писма националних мањина* („Службени лист АПВ”, бр. 06/08).

Ову материју делом регулише и *Покрајинска скупштинска одлука о вишејезичким обрасцима извода из матичних књига и о начину уписа у исте* („Сл. лист АПВ”, бр. 1/01, 08/03 и 18/09), затим *Покрајинска скупштинска одлука о испитима из страног језика или језика националне мањине за рад у органима управе* („Сл. лист АПВ”, бр. 14/03, 02/06 и 18/09).

II – ЈЕЗИЦИ У СЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ У РАДУ ПОКРАЈИНСКИХ ОРГАНА

Језици народности који су у службеној употреби у раду органа аутономне покрајине утврђују се њеним статутом (чл. 10. ст.3. Закона о службеној употреби језика и писама)

У складу са овом одредбом Закона, Статут АП Војводине, под насловом Службени језици и писма, у члану 26. утврђује:

У органима и организацијама АП Војводине у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо, мађарски, словачки, хрватски, румунски и русински језик и њихова писма, у складу са законом и покрајинском скупштинском одлуком.

Примена латиничког писма српског језика у органима и организацијама АП Војводине уредиће се покрајинском скупштинском одлуком у складу са законом.

Право на службену употребу језика националних заједница, који нису наведени у ставу 1. овог члана, остварује се у складу с ратификованим међународним уговорима, законом и покрајинском скупштинском одлуком.

У члану 27. у делу Надлежности АП Војводине уређује се да АП Војводина путем својих органа – уређује избор, организацију и рад органа и организација чији је она оснивач, као и службену употребу језика и писама у њима.

У односу на Статут АП Војводине из 1991. године, нови Статут АП Војводине утврђује поред дотадашње употребе и **службену употребу хрватског језика и писма у органима и организацијама АП Војводине.**

Својевремено, само је *Пословником Скупштине АП Војводине* („Сл. лист АПВ”, бр. 23/02) било утврђено да су у раду Скупштине у службеној употреби,

истовремено са српским језиком и ћириличким писмом, а латиничким писмом на начин утврђен законом, мађарски, словачки, **хрватски**, румунски и русински језик и њихова писма (чл. 5).

У **Служби за преводилачке послове** обезбеђено је усмено и писмено превођење са српског на мађарски, словачки, румунски и русински језик и обратно (као и на енглески језик, који није службени језик у раду покрајинских органа али због његовог распрострањеног коришћења у контактима са страним партнерима јавља се изразита потреба за превођењем са енглеског и на енглески језик). Иако постоји систематизовано место преводиоца за хрватски језик, оно до сада није попуњено, али ступањем на снагу новог Статута АПВ и то радно место биће потребно попуњити у најскорије време. Услуге ове Службе користе сви покрајински органи и организације као и поједини други субјекти у АП Војводини, ако је ова обавеза проистекла из прописа.

Када је реч о објављивању, члан 65. уређује да се:

Статут, покрајинске скупштинске одлуке и општа акта Скупштине, као и покрајинске уредбе и одлуке покрајинске владе, објављују у **Службеном листу АП Војводине**.

Акти Покрајинске владе, изузев аката из става 1. овог члана, акти покрајинских органа управе и организација објављују се када је тим актима то предвиђено.

Акти из става 1. 2. овог члана **објављују се на свим језицима који су у службеној употреби у раду органа АП Војводине**. У случају неусаглашености, меродаван је текст објављен на српском језику.

У извештајима и информацијама надлежним покрајинским органима и телима о овим питањима, најчешће се констатује усаглашеност и доследност с постојећим прописима из ове области. Урађене су нове табле с називима Владе АП Војводине на улазним вратима у зграду, у складу са Статутом АП Војводине.

III – СЛУЖБЕНА УПОТРЕБА ЈЕЗИКА И ПИСАМА У ГРАДОВИМА И ОПШТИНАМА

На територији јединице локалне самоуправе где традиционално живе припадници националних мањина, њихов језик и писмо може бити у равноправној службеној употреби.

Јединица локалне самоуправе ће обавезно увести у равноправну службену употребу језик и писмо националне мањине уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва.

У јединици локалне самоуправе где је у тренутку доношења овог закона језик националне мањине у службеној употреби, исти ће остати у службеној употреби. (Чл. 11. Закона о заштити права и слобода националних мањина)

Градови и општине у којима живе припадници народности утврђују кад су и језици народности у службеној употреби на њиховој територији.

Језик, односно језици народности који су у службеној употреби у граду и општини, утврђују се статутом (Чл. 11. Закона о службеној употреби језика и писама).

Полазећи од овлашћења из Закона о службеној употреби језика и писама да статутом одреде који су језици у службеној употреби на територији града и општине, у **39** (од укупно 45) **војвођанских градова и општина** је поред српског у службеној употреби и језик националне мањине. Од тога, у **31 граду и општини** је утврђена службена употреба једног или више језика националне мањине на њиховој целој територији а у **осам** само у појединим насељеним местима. **У свим градовима и општинама**, такође статутом, утврђена је службена употреба српског језика и ћириличног писма, а у **23 града и општине** утврђена је и службена употреба латиничког писма.

Само српски језик је у службеној употреби у **шест општина** (Инђија, Ириг, Опово, Пећинци, Рума, и Сремски Карловци), од тога у **три општине** (Инђија, Ириг и Рума) утврђена је службена употреба српског језика и **само ћириличног писма**.

Мађарски језик је у службеној употреби на **целој територији 28 градова и општина**, и то: Ада, Бач, Бачка Топола, Бела Црква, Бечеј, Врбас, Вршац, Житиште, Зрењанин, Кањижа, Ковачица, Ковин, Кула, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Нови Сад, Оџаци, Пландиште, Сента, Сечањ, Сомбор, Србобран, Суботица, Темерин, Тител и Чока. Осим тога, **мађарски језик** је у службеној употреби и у четири насељена места у општини Кикинда (Банатска Топола, Кикинда, Руско Село и Сајан), два насељена места (Купусина, Свилојево) у општини Апатин као и у Граду Панчеву, катастарској општини Војловица и насељеном месту Иваново.

Словачки језик је у службеној употреби на **целој територији десет градова и општина**, и то: Алибунар, Бач, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Зрењанин, Ковачица, Нови Сад, Оџаци, Пландиште и Шид. **Овај језик** је у службеној употреби и у насељеном месту Стара Пазова (општина Стара Пазова), у насељеном месту Бајша (општина Бачка Топола) и Луг (општина Беочин).

Румунски језик је у службеној употреби у следећих **девет градова и општина**: Алибунар, Бела Црква, Вршац, Житиште, Зрењанин, Ковачица, Ковин, Пландиште, Сечањ и у Граду Панчеву у насељеном месту Банатско Ново Село.

Русински језик је у службеној употреби у Врбасу, Жабљу, Кули, Новом Саду и у Шиду. Осим тога, тај језик је у службеној употреби у насељеном месту Ново Орахово у општини Бачка Топола.

Хрватски језик је у службеној употреби у Граду Суботица, као и на територији насељеног места Стара Бингула (Град Сремска Митровица), насељених места Бачки Брег и Бачки Моноштор (Град Сомбор), те Сонти (општина Апатин).

Чешки језик је у службеној употреби у општини Бела Црква.

Бугарски језик је у службеној употреби у насељеном месту Иваново у Граду Панчеву.

Македонски језик је у службеној употреби у насељеном месту Јабука у Граду Панчеву.

Пет језика и писама је у службеној употреби у Граду Панчеву у његовим појединим насељеним местима. **Четири језика и писма** су у службеној употреби у шест градова и општина, **три језика и писма** у 13 градова и општина, а **два језика и писма** су у службеној употреби у 19 градова и општина на територији АП Војводине.

Закон о службеној употреби језика и писама **није утврђивао ближе критеријуме** када се неки језик националне мањине обавезно уводи у службену употребу и то питање је у потпуности препустио општинама да саме процене постојање такве потребе. Закон о заштити права и слобода националних мањина обавезу увођења језика националне мањине у службену употребу **везује за процентуално учешће припадника националне мањине** у укупном становништву јединице локалне самоуправе (15%). Имајући у виду тај критеријум, **ниједан војвођански град или општина нема додатну обавезу** да уведе неки нови мањински језик у службену употребу, јер је то већ урађено чак и уз мању процентуалну заступљеност мањинског становништва у укупној популацији.

Међутим, истовремено **општине не могу ни сужавати** постојећи круг језика у службеној употреби – независно од процената учешћа припадника националне мањине у укупном становништву на њиховој територији према резултатима последњег пописа, – јер им то забрањује Закон о заштити права и слобода националних мањина **генералном одредбом о стеченим мањинским правима**, као и посебном одредбом према којој језик мањине остаје у службеној употреби у јединици локалне самоуправе, ако је у тренутку доношења Закона (26. фебруар 2002. године) био у службеној употреби.

Кад језик и писмо националне мањине није у службеној употреби на целој територији **јединице локалне самоуправе, језик и писмо националне мањине ће се увести у службену употребу у насељу или месној заједници на њеној територији уколико у том насељу или месној заједници проценат припадника одређене националне мањине достиже 25% према резултатима последњег пописа становништва.** (Чл. 8. ст. 3. Одлуке).

У складу с том одредбом, у неким јединицама локалне самоуправе на чијој целој територији није предвиђена службена употреба језика националне мањине потребно је извршити измене статута у смислу да се уведе језик националне мањине у службену употребу у појединим насељима, односно месним заједницама.

На основу **Решења Уставног суда Србије** у складу са овом обавезом поступила је **општина Апатин**, где је у службеној употреби српски језик, али је у насељеним местима Купусина (са 78.8% Мађара) и Свилојево (са 58.1%) утврђена и

службена употреба мађарског језика и писма, а у Сонти (са 59.41% Хрвата) и хрватског језика и писма.

Хрватски језик је уведен у службену употребу и у **Граду Сремска Митровица** за насељено место Стара Бингула (28.94% Хрвата).

Веома је значајно то што је након дужег периода, крајем 2008. године овој обавези удовољено и у градовима Панчеву и Сомбору.

Статутом Града Панчева на територији града утврђена је службена употреба српског језика и ћириличног писма и службена употреба мађарског језика у месној заједници Војловица и насељеном месту Иваново (39.96%), а у Иванову и бугарског језика и писма (27.14%), у Банатском Новом Селу (27.71%) румунског језика и писма, а у Јабуци (32.54%) македонског језика и писма.

У **Граду Сомбору** статутом је утврђена службена употреба хрватског језика и писма у Бачком Моноштору (52.11%) и Бачком Брегу (53.17%).

Општина Вршац је изменама статута општине, почетком 2008. године, поново вратила у службену употребу румунски и мађарски језик и писмо, на целој територији општине, а до тада је то било у појединим насељеним местима.

Друге **општине које још нису ускладиле** своје статуте са овом одредбом јесу:

Општина Инђија, за територију Сланкаменских Винограда треба да се утврди службена употреба словачког језика и писма, јер Словаци чине 74.81% становништва у том месту.

У **општини Ириг**, мађарско становништво чини 75.59% у Добродолу, односно 63.4% у Шатринцима.

Хрватски језик и писмо потребно је увести у службену употребу и у **општини Шид**, за насељено место Сот (40.07%).

IV – УПОТРЕБА ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У РАДУ ОРГАНА

Службена употреба језика и писма националних мањина подразумева нарочито: коришћење језика националних мањина у управном и судском поступку и вођење управног поступка и судског поступка на језику националне мањине, употребу језика националне мањине у комуникацији органа с јавним овлашћењима са грађанима; издавање јавних исправа и вођење службених евиденција и збирки личних података на језицима националних мањина и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних, употреба језика на гласачким листићима и бирачком материјалу, употреба језика у раду представничких тела (Чл. 11. ст. 4. Закона о заштити права и слобода националних мањина).

Право на коришћење свог језика у управном или судском поступку основно је уставно и људско право, па ако је исто загарантовано странцима, зашто би онда било ускраћено припаднику националне мањине у случају и када тај језик националне мањине није у службеној употреби у седишту органа у ком се води поступак.

Дешава се у пракси да судови рестриктивно тумаче право на подношење поднесака на језику националне мањине, само странци у поступку а не и њиховим

пуномоћницима односно адвокатима. У судским поступцима, повреда права на употребу свог језика и писма се редовно третира као релативно битна повреда правила поступка, те се у сваком појединачном случају посебно испитује да ли је та повреда могла утицати на коначну одлуку. Сматрамо да би ова повреда требало да се третира као апсолутно битна повреда која би у другостепеном поступку аутоматски доводила до укидања првостепене одлуке, а то нарочито зато што право на службену употребу језика националне мањине није обезбеђено превасходно због назнања српског језика.

Проблематичан је став који неки судови често заузимају – да се у већини случајева захтев за вођење поступка на језику националне мањине третира као злоупотреба права у циљу одуговлачења поступка. Постоје и друге процесне радње које омогућују одуговлачење судског поступка, али та овлаштења самим тим нису странци ускраћена, па из истих разлога а priori није потребно ускраћивати ни право на употребу свог језика и писма, само зато што постоји могућност злоупотребе.

Право припадника националних мањина **на употребу њиховог језика уз помоћ тумача и преводиоца**, када се поступак не води на њиховом језику, пред судовима се поштује. Међутим, мада је законом предвиђено да трошкови превођења падају на терет поступајућег органа, они веома често за такве намене немају довољно средстава.

Готово сви органи који у свом раду обезбеђују право на службену употребу језика националних мањина **суочени су с финансијским проблемима**, јер то **представља додатни трошак који иде на терет органа**, при чему се тај моменат не узима у обзир приликом планирања средстава потребних за њихов рад. Начин финансирања органа је исти и на територији оних јединица локалне самоуправе где ниједан мањински језик није у службеној употреби и у оним јединицама у којима су неки језик, или чак више језика националних мањина уведени у службену употребу и који због тога имају повећане издатке за трошкове превођења, инсталирања одговарајућих компјутерских програма, обезбеђивања образаца, стручног усавршавања запослених и слично. Они, узгред, нису ни материјално стимулирани по основу познавања и коришћења језика у службеној употреби. Такође, овај секретаријат је у више наврата иницирао и предлагао надлежним министарствима, **системско решавање финансирања јединица локалне самоуправе** у којима је језик и писмо националне мањине у службеној употреби.

Један од ретких позитивних корака у том правцу представља Закон о одређивању максималног броја запослених у локалној администрацији („Службени Гласник РС”, бр.194/ 2009), који је приликом одређивања потребног броја запослених у органима локалне самоуправе уважио посебне потребе за преводиоцима у локалним самоуправама где је више језика у службеној употреби. Посебно је значајно одређење, члана 2. други став који каже да ће изузетно, максималан број запослених на неодређено време у локалној администрацији у којој је у службеној употреби један или више језика националних мањина, увећава се за 0,1 запосленог на 1000 становника (0,1 промил) за сваки језик националне мањине који је у службеној употреби.

Органи ... као пуноважне примају поднеске, исправе и друга документа од стране грађана која су састављена на језику и писму националних мањина, који су на подручју тог органа у службеној употреби.

Ако за то постоји потреба, поднесци, исправе и друга документа из става 2. овог члана, превод се на српски језик о трошку органа и прилажу се списима. (Чл. 2. ст. 2. и 3. Одлуке)

Ова одредба се у начелу доследно спроводи од стране покрајинских, градских и општинских органа. Међутим, има сазнања да писмена састављена на језику националне мањине нису прихватана и странке су бивале обавезане да приложе преводе на српски језик о свом трошку, код неких организационих јединица републичких органа на територији АП Војводине, који су након интервенције и указивања на ову обавезу такве поднеске ипак прихватили као пуноважне.

Припадник националне мањине има право да му се обезбеди усмени, односно писмени одговор на језику на којем се обратио органу.

У случају да лице запослено у органу, чији је посао претежно везан за рад са странкама, не познаје у довољној мери језик националне мањине, орган ће о свом трошку обезбедити преводиоца.

Органи... у свом акту о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, прописаће знање језика националне мањине у службеној употреби као услов за запошљавање код одговарајућег броја извршилаца на радним местима на којима запослени раде са странкама или воде управни поступак.

Приликом утврђивања броја извршилаца из става 6. овог члана узима се у обзир национални састав становништва и укупан број припадника одређених националних мањина према последњем попису становништва на територији органа. (Чл. 2. ст. 6, 7, 8. и 9. Одлуке)

Приликом запошљавања у јавним службама, укључујући полицију, води се рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености и о познавању језика који се говори на подручју органа или службе. (Чл. 21. Закона о заштити права и слобода националних мањина). Слична одредба се нашла и у измењеном Закону о државним службеницима („Сл.гласник РС”, бр.79/05 и 116/08, 104/09), чији члан 9, став 3 гласи: „При запошљавању у државне органе води се рачуна о томе да национални састав, заступљеност полова и број особа са инвалидитетом одсликава у највећој могућој мери структуру становништва.”

Странке имају право да се органима усмено или писмено обраћају на свом језику и у пракси за остваривање тог права, сем у случају неких места с малим процентом припадника националних мањина, постоје објективне могућности. У неким срединама је чак донета и посебна одлука о примени закона и других прописа који регулишу употребу језика и писама националних мањина у јавним службама чији је оснивач скупштина општине.

Покрајинским органима се странке, по правилу, обраћају на српском језику. Нешто чешћа обраћања на неком мањинском језику (углавном на мађарском језику), због природе посла, бележе се у раду Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине. Овај покрајински секретаријат објављује конкурсе за финансирање организација и манифестација националних мањина као и традиционалних цркава и верских заједница. Текст конкурса се објављује на свим службеним језицима а конкурсна документација (формулари) такође је обезбеђена на службеним језицима АП Војводине. Организације различитих националних мањина и цркве које претежно окупљају припаднике националних мањина користе могућност писмене употребе језика у веома различитом обиму. Према анализи упућених захтева

може се закључити да организације које окупљају Мађаре користе могућност употребе матерњег језика у највећој мери. Наиме, према подацима конкурса за дотације организацијама етничких заједница у АП Војводини, расписаног у 2008. години, од укупно 176 пријава пристиглих од ових организација, 154 или 87,50% било је на мађарском језику, а 22 или 12,50% на српском језику. Такође, од укупно 141 поднетог извештаја на овај конкурс (четири извештаја су била двојезичка), 112 или 79,43% било је на мађарском језику, а 29 или 20,57% на српском језику.

У 2009. години за ове намене су била спроведена два конкурса. На први конкурс из организација које окупљају Мађаре, од укупно 168 пристиглих пријава 138 или 82,14% је било на мађарском језику а 30 или 17,86% на српском језику а од 40 пристиглих извештаја 30 или 75,00% је било на мађарском а остало на српском језику. На други конкурс из ових организација, поднето је укупно 185 пријава, од чега је 164 или 88,65% било на мађарском језику а од пристиглих извештаја, свих шест је било на мађарском језику. Овај проценат поднетих захтева на оба конкурса из прошле године, прате и поднете пријаве из организација хрватске националне заједнице. Штета је што оваква заступљеност подношења пријава није присутна и код словачких, румунских и русинских организација, где се једва досеже 40% од захтева на српском језику.

Разлике у коришћењу матерњег језика указују на то да припадници различитих националних мањина чији језик је признат као службени немају истоветне потребе за службеним коришћењем сопственог језика. Писмена која пристижу на службеном језику националне мањине по потреби се преводе, а и одговори се обезбеђују на службеном језику националне мањине. У случају потребе, **Служба за преводилачке послове** обавља послове превођења и за друге покрајинске органе.

У циљу обезбеђивања услова за језичку равноправност припадника националних мањина у АП Војводини, на свим језицима који су у службеној употреби у органима и телима АП Војводине (мађарски, хрватски, словачки, румунски и русински језик и писмо), урађени су преводи и објављени текстови: Устава Републике Србије, Статута АП Војводине, Закона о утврђивању надлежности АП Војводине, Закона о националним саветима и др. Такође, у протеклом периоду Служба за преводилачке послове превела је текстове за потребе интернет сајта Клиничко-болничког Центра Нови Сад на језике националних мањина, који су у службеној употреби у Граду Новом Саду (мађарски, словачки и русински језик), затим је превела брошуру Центра за полицијску обуку на мањинске језике и сл.

Од укупног броја градова и општина у којима је у службеној употреби и језик националне мањине, у већини (19) је, **као услов за запошљавање** код одговарајућег броја извршилаца, актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних места прописано и познавање одговарајућег језика националне мањине. Чак и у оним јединицама локалне самоуправе у којима то није случај (16), изван број извршилаца који раде са странкама или воде управни поступак поседују знање језика националне мањине који је у службеној употреби.

Скупштина АПВ је 2003. године донела **Одлуку о испиту из страног језика и језика националне мањине за рад у органима управе** („Сл. лист АПВ”, бр. 14/2003), којом се установљава испит као начин провере знања из тих језика за рад у органима локалне самоуправе и покрајинским органима управе. **Уверење о**

положеном испиту стечено у складу са овом одлуком може да се користи за рад у органима управе када је одговарајући ниво знања страног језика и језика националне мањине утврђен као услов за обављање задатака и послова, али може да се користи и код других органа и правних лица када је њиховим актима предвиђено да је за обављање послова потребан одговарајући ниво знања језика. **Испит се полаже у складу с Правилником** о начину провере знања из страног језика и језика националне мањине („Сл. лист АПВ”, бр. 6/2004). У поступку спровођења Статута АП Војводине ова одлука постаје **Покрајинска скупштинска одлука о испиту из страног језика и језика националне мањине за рад у органима управе** („Сл. лист АПВ”, бр.18/09).

Током 2008. године издато је укупно осам уверења о познавању мањинског језика, док је у прошлој години издато укупно 11. уверења. Првобитно је било присутно велико интересовање кандидата за полагање ових испита, а сада је интересовање троструко мање.

Ради усавршавања знања мањинских језика, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице је наставио са организовањем стручних језичких семинара намењених запосленима у органима управе и правосуђу, који воде поступак или комуницирају са странкама на тим језицима. Шести семинар за запослене који комуницирају на мађарском језику одржан је 2008. године, а Седми прошле године, уз сарадњу с Националним саветом мађарске националне мањине у АП Војводини.

Припадници националних мањина **нису сразмерно заступљени у органима државне управе**, односно њиховим подручним јединицама на територији Покрајине. У циљу превазилажења таквог стања, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице је са стручном службом Владе Републике Србије усагласио текст Акционог плана за повећање учешћа припадника националних мањина у органима државне управе, којим се предвиђа константно праћење националне структуре запослених и предузимање мера ради побољшања те структуре. На основу тога је Влада Републике Србије донела **Закључак о мерама за повећање учешћа припадника националних мањина** у органима државне управе („Сл. гласник РС”, бр. 60/06). Према сазнањима овог секретаријата, Влада и Служба за кадрове Владе нису у протеклим годинама предузели никакве системске мере у циљу евидентирања националне припадности нити у циљу системског обезбеђивања законом предвиђене обавезе што сразмернијег националног састава у органима државне управе.

Највећа несразмера у заступљености припадника мањина, односно у погледу познавања службеног језика националне мањине на подручју државних органа и служби у АП Војводини, бележи се код управа Министарства унутрашњих послова. Ова констатација важи и када су у питању припадници МУП-а и када се ради о запосленима у шалтерским службама МУП-а. То је последица деценијског запостављања овог проблема, па се не могу ни очекивати брзи резултати. МУП је почео да предузима мере ради ефикасније интеграције свих заједница. Планираном реформом школовања полицијског кадра предвиђа се полагање пријемног испита на мањинском језику, учење таквих језика (Сента, Ада, Бечеј и др.), нови наставни садржаји, полагање испита и сл. чиме се полицијски позив може учинити привлачнијим. Позитивни резултати су забележени већ код конкурса за пограничну полицију, објављен је и на језицима мањина.

Јединице локалне самоуправе у којима су у службеној употреби језици националних мањина, у оквиру општинске управе **основаће службу за преводилачке послове. Из разлога економичности и ефикасности више јединица локалне самоуправе могу основати заједничку службу за преводилачке послове.** (Чл. 9. Одлуке)

Ни у једном граду или општини у АП Војводини, није организована посебна преводилачка служба за језике националних мањина. Не постоји ниједна заједничка преводилачка служба за више градских или општинских управа. У **21 локалној самоуправи систематизовано је и попуњено радно место преводилаца**, али они обављају и друге послове, односно, у обрнутим случајевима радници из других служби се по потреби ангажују за превођење. У десет градских или општинских управа **организује се превођење на језике** националне мањине по захтеву странке, а у осам није ни било захтева за превођењем.

V – УПОТРЕБА ЛИЧНОГ ИМЕНА ПРИПАДНИКА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ И ИЗДАВАЊЕ ЈАВНИХ ИСПРАВА

Припадници националних мањина имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке личних података према језику и правопису припадника националне мањине. (Чл. 9. ст.1. Закона о заштити права и слобода националних мањина)

Припадник националне мањине има право да своје лично име и лично име своје деце упише у матичне евиденције у изворном облику, на писму и по правопису свог језика.

Уколико је у евиденције из става 1. овог члана лично име припадника националне мањине уписано у изворном облику, то лично име ће се на исти начин уписати и у јавне исправе (личне исправе, изводи из матичних књига и сл.), које му се издају, независно од језика и писма обрасца јавне исправе. Овим се не искључује исписивање личног имена и на српском језику и писму поред имена у изворном облику. (Чл. 3. Одлуке)

Наша пракса код уписивања личних имена је и до сада **била веома различита** и јављали су се проблеми, нарочито у национално хетерогеним подручјима, како због непостојања посебног закона, тако и због честих промена прописа који нису обухватили све могуће животне ситуације. Питање личног имена је сада регулисано републичким Породичним законом („Сл. гласник РС”, бр. 18/05). Чланом 344. ст. 2. предвиђено је да родитељи имају право да се име детета упише у матичну књигу рођених и на матерњем језику и писму једног или оба родитеља. Одредба фаворизује упис на српском језику и тек као супсидијарно право признаје право на упис у оригиналу. Нови Закон о матичним књигама („Сл. гласник РС”, бр. 20/09). који је донет прошле године, у члану 17. уређује да се упис личног имена за припаднике мањина примарно врши на матерњем језику и према правопису националне мањине уз могућност паралелног уписа на српском језику и ћириличком писму.

Покрајинском скупштинском одлуком о вишејезичким обрасцима извода из матичних књига и о начину уписа у њих („Сл. лист АПВ”, бр. 1/01 и 18/09) у Војводини је **исправљен овај пропуст**. Према овој одлуци, у локалним самоуправама у којима су у службеној употреби и језици и писма националних мањина, управа издаје припаднику националне мањине, на његов захтев, извод из матичне књиге на двојезичком обрасцу. Лично име се уписује у облику у ком је извршен основни упис. Уколико је лично име у матичној књизи уписано и на језику националне мањине, припаднику националне мањине се име и презиме у изводу уписује прво у том облику. Уколико је његово име у матичној књизи уписано само на српском језику, матичар ће упутити странку да може да тражи упис личног имена у матичној књизи у оригиналном облику након спроведеног скраћеног или потпуног управног поступка промене личног имена, па ће матичар по окончању поступка издати одговарајући извод.

Након ступања на снагу поменуте одлуке, Секретаријат је сачинио **Објашњење за примену одлуке** и одржао инструктаже и семинаре за раднике органа управе који раде на таквим пословима.

Усклађивање ставова у погледу спорних питања јесте неопходно, посебно имајући у виду право грађана на издавање двојезичких образаца личних карата, у којима је потребно да се лично име припадника националне мањине, на основу оствареног двојезичког уписа у матичним књигама и издатих двојезичких извода из матичних књига, исписује прво на језику националне мањине.

У градовима и општинама у АП Војводини, у којима су у службеној употреби поред српског језика и језици и писма националних мањина, у 2009. години издато је укупно **858.857 извода из матичних књига**. Од тога на српско-мађарском обрасцу 7.694 или 0,89%, српско-словачком 5.480 или 0,63%, српско-румунском 30 или 0,003%, српско-русинском 30 или 0,003%, а српско-хрватском 3.150 или 0,36%. Укупно, на језицима националних мањина је издато 16.384 или 1,908%, **што је значајно повећање** броја издатих извода на језицима националних мањина у односу на претходне године.

У 2008. години, издато је укупно 706.806 извода из матичних књига (у 2007. години издато је укупно 719.287), а од тог броја је на двојезичким обрасцима издато 10.854 или 1,57% (у 2007. години 14.389 или 2,00%), од укупно издатих извода. На српско-мађарском обрасцу издато је 5.962 извода или 0,844 (7.842 извода или 1,09% у 2007. години), од укупно издатих извода. На српско-словачком обрасцу издато је 2.742 извода или 0,385% (3.422 извода или 0,48 у 2007. години), од укупног броја издатих извода. На српско-румунском обрасцу издато је 18 извода или 0,003% (125 извода или 0,02 у 2007. години), од укупно издатих извода. На српско-русинском обрасцу издато је 30 извода или 0,004% (17 извода или 0,001% у 2007. години), од укупно издатих извода. На српско-хрватском обрасцу издато је 2.130 извода или 0,301 (2.983 извода или 0,41% у 2007. години).

На основу извршене анализе података, евидентан је повећан број издатих извода на српско-русинском обрасцу, а смањен је број извода на српско-мађарском, српско-словачком обрасцу, српско-румунском и на српско-хрватском обрасцу у односу на претходни извештајни период.

Упоредјујући укупан број издатих извода с бројем издатих двојезичких извода по општинама и градовима, у **општини Бачки Петровац**, као и у претходном извештајном периоду, **издато је највише двојезичких извода**, где је од 1.597 укупно издатих извода из матичних књига, на српско-словачком обрасцу издато 1.577 извода или 98,75% од укупно издатих извода (у току 2007. године у Бачком Петровцу је укупно издато 2.670 извода из матичних књига, од чега на српско-словачком обрасцу 2.293 извода или 85,88% од укупно издатих извода). У општинама Алибунар, Беочин, Планиште, С. Митровица, Тител и Жабалъ није издат ниједан двојезички извод из матичних књига.

У 2009. години **издато је 11.575 уверења из матичних књига** од чега је на српско-мађарском издато 339 или 2,29%, српско-словачком 503 или 4,34%, српско-румунском ниједан, српско-русинском 16 или 0,13%, а српско-хрватском 17 или 0,14%. На језицима националних мањина укупно је издато 875 или 7,56%, **што је скоро двоструко више** у односу на број уверења у 2008. години.

Од укупно 12.046 уверења из матичних књига издатих у 2008. години, на вишејезичким обрасцима је издато 449 уверења или 3,73% од укупног броја издатих уверења (686 уверења или 6,14% у 2007. години), и то на српско-мађарском обрасцу 139 уверења или 1,15%, на српско-словачком обрасцу издато је 271 уверење или 2,25%, на српско-румунском обрасцу издато је једно уверење или 0,01%, и на српско-хрватском обрасцу издато је 27 уверења или 0,22%. На српско-русинском обрасцу у току 2008 године издато је 11 уверења или 0,09%, што је значајан помак јер 2007. године није издато ниједно уверење из матичних књига.

Највише уверења из матичних књига издато је у општини Бачки Петровац (75,72%) и Ковачица (42,09%) на српско-словачком обрасцу и општини Кањижа (70%) и Ада (57,15%) на српско-мађарском обрасцу.

Сагледавањем броја издатих двојезичких уверења из матичних књига у градовима и општинама, произлази да је у 2008. години издато 449 двојезичких уверења из матичних књига, односно за 237 уверења мање у односу на претходну годину.

У 2009. години **издато је укупно 510.155 уверења из књиге држављана**, од тога на српско-мађарском 568 или 0,11%, на српско-словачком 425 или 0,08%, српско-румунском једно или 0,0002%, а на српско-хрватском 451 или 0,09%. Укупно, на језицима националних мањина издато је 1.457 или 0,29% уверења из књиге држављана.

У 2008. години издато је укупно 358.466 уверења (у 2007. години издато је 302.135 уверења). Од свих издатих уверења на језицима националних мањина који су у службеној употреби, издато је 1.518 уверење или 0,42% од укупног броја издатих уверења (4.138 уверења или 1,37% у току 2007. године). На српско-мађарском обрасцу издато је 342 уверења или 0,10%, на српско-словачком обрасцу издато је 209 уверења или 0,06%, на српско-хрватском 966 уверења или 0,26%, а на српско-русинском обрасцу у току 2008. године није издато ниједно уверење из књиге држављана, за разлику од претходне године када је издато четири уверења или 0,001%. На српско-румунском обрасцу у току 2008. године издато је једно уверење, то јест 0,001%, за разлику од 2007. године када су издата четири уверења или 0,001% од укупног броја издатих уверења. Анализом броја издатих двојезичких уверења из књиге држављана

произлази да је у 2008. години издато 2.620 уверења мање у односу на претходну годину.

У 2009. години у **управном поступку за промену личног имена вођено је 2.437 поступака**, од тога на српско-мађарском 186 или 7,63%, а на осталим језицима који су у службеној употреби није вођен ниједан поступак за промену личног имена.

У току 2008. године, вођен је 1.841 поступак (1.749 поступака у току 2007. године), од чега је 172 поступка или 9,34% вођено на језицима националних мањина, који су у службеној употреби (37 поступака или 2,12% у току 2007. године). На српско-мађарском језику вођена су цела 172 поступка или 9,34% од укупно вођених поступака за промену личног имена (37 поступака или 2,12% у току 2007. године на српско-мађарском језику), док на другим језицима није вођен ниједан поступак.

У 2009. години у **управном поступку за промену уписа личног имена у матичне књиге** вођено је 530 поступака од чега на српско-мађарском 201 или 37,92%, а на осталим језицима који су у службеној употреби није вођен ниједан поступак.

У 2008. години вођено је укупно 666 управних поступака, (776 управних поступака у току 2007. године). Од укупног броја, у 323 предмета или 41,50% (14 предмета или 1,80% у току 2007. године) поступак је вођен на језицима националних мањина, односно, само на српско-мађарском језику, на осталим језицима није у току 2007 и 2008. године, није поднет ниједан захтев.

Процентуално највише поступака за промену личног имена на језицима националних мањина вођено је у општинама Бачка Топола, Бечеј, Ковин, Кула, Нови Бечеј и у градовима Суботица и Зрењанин, а вођени су на српско-мађарском језику.

У 2009. години у **управном поступку исправке података у матичним књигама** вођено је укупно 2.506 поступака, од тога на српско-мађарском 186 или 7,42%, док на осталим језицима није било ниједног поступка.

У 2008. години вођено је 1.968 поступака (1.999 поступака у 2007. години), од укупног броја на језицима националних мањина вођена су 33 поступка или 1,67% (у 2007. години вођена су два поступка или 0,10%) од укупног броја првостепених управних поступака за исправке података у матичним књигама.

Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице је у **више наврата давао писмена мишљења о овим питањима**, било по захтеву странака које нису могле да остваре своја права на употребу личног имена, било по захтеву поступајућих органа.

Секретаријат је својевремено указивао Министарству унутрашњих послова на недостатак вишејезичких образаца личних карата и других исправа, на недоследно спровођење или неспровођење прописа у вези са слободним избором и коришћењем личних имена припадника националних мањина.

Грађани су о могућности добијања личних карата информисани путем медија, преко обавештајних табли у полицијским станицама, као и у непосредном контакту са службеницима.

Сведочанства о стеченом образовању, када је настава извођена на језику националне мањине, друге јавне исправе, као и друге исправе које су од интереса за остваривање законом и другим прописима утврђених права грађана, а које се издају на основу евиденција... на захтев припадника националне мањине, издају се и на његовом језику.

Обрасци јавних исправа, као и обрасци евиденција за потребе подручја на којима су у службеној употреби језици националних мањина, штампају се двојезично, на српском и на језику сваке националне мањине чији је језик у службеној употреби.

Запослени у органу који издаје јавну исправу дужан је да укаже припаднику националне мањине на његово право да тражи да му се јавна исправа изда двојезично – на српском језику и на језику и писму националне мањине, на двојезично одштампаном обрасцу (Чл. 4. ст. 2, 3. и 4. Одлуке).

Поменуте одредбе се у великој већини случајева поштују. Дневници, ђачке књижице и сведочанства се штампају двојезично, али је приликом попуњавања евидентирано неколико грешака: некада се попуњавају само на једном (српском) језику; код назива насељеног места и установа у делу који је предвиђен за уписивање података на мањинском језику, ти подаци се уписују само на српском и сл.

Према једној анкети спроведеној у локалним самоуправама у којима је у службеној употреби и неки од језика националних мањина, може се закључити да је у већини јединица локалне самоуправе на територији АП Војводине, обезбеђено обавештавање странака – припадника националних мањина о томе да јавне исправе могу добити и на двојезичком обрасцу. Најчешће је реч о обавештењима у писменој форми, истакнутим на огласној табли, мада се обавештења дају и усмено. Међутим, неке странке и поред тога нису у довољној мери информисане о својим правима.

VI – УПОТРЕБА ЈЕЗИКА У ОБЛАСТИ ПРИВРЕДЕ И УСЛУГА

На подручјима на којима су у службеној употреби језици националних мањина, органи ... који пружају и наплаћују услуге грађанима у области електропривреде, продаје природног гаса, комуналних услуга, поште и телеграфа, обезбеђују корисницима њихових услуга и производа обрасце рачуна, разне потврде и обавештења у вези с њиховим услугама, вишејезично на српском и на језику (језицима) националних мањина у службеној употреби. (Чл. 5. Одлуке)

Органи, установе и предузећа из поменутих области недовољно прхватају позитивне ефекте ових одредби, пре свега у популаризацији и презентацији услуга које пружају, исписујући их на језицима који су у службеној употреби на тим подручјима. Обављени су разговори и урађен је надзор код једног броја пружалаца оваквих услуга, који засад нису обезбедили вишејезичке рачуне и потврде, па им је решењем наложено да поступе по одлуци и одређен им је рок.

Пуно је боља ситуација када су у питању разна обавештења за странке, која су по правилу исписана или одштампана на српском језику и језику који је у службеној употреби у тој средини. То се пре свега односи на ситуацију у поштама ПТТ „Србија”, те шалтер салама „ЕПС”, где су обавештења за странке у новије време истакнута и на језицима националних мањина.

У све већем броју средина (Кањижа, Сента, Суботица, Ковачица, Стара Пазова), јавна предузећа која пружају комуналне услуге почела су са испостављањем рачуна и разних обавештења грађанима и на језику националне мањине који је у службеној употреби на њиховој територији. Приметно је да се на конкурсе за расподелу средстава за те намене, све више јављају ове организације за суфинансирање трошкова за припрему и штампање тих рачуна.

VII– ИСПИСИВАЊЕ ЈАВНИХ НАТПИСА И НАЗИВА

На територијама ... имена органа који врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними исписују се и на језику дотичне националне мањине, према њеној традицији и правопису (Чл. 11. ст. 5. Закона о заштити права и слобода националних мањина).

На подручјима на којима су у службеној употреби и језици националних мањина, називи насељених места и други географски називи, називи улица и тргова, називи органа ..., саобраћајни знаци, обавештења и упозорења за јавност и други јавни натписи исписују се и на језику и правопису дотичне националне мањине према њеној традицији (Чл. 6. ст.1. Одлуке).

Традиционалне називе градова, општина и насељених места на језику националне мањине утврђује и доставља ради објављивања национални савет одређене националне мањине у року од три месеца од дана ступања на снагу ове одлуке (Чл. 7. ст. 1. Одлуке).

Називи насељених места, улица и тргова исписују се у складу са законом којим се уређује службена употреба језика и писма и законом којим се уређује заштита права и слобода националних мањина, у делу којим се уређује службена употреба језика и писма (Чл. 3. ст.1. Уредбе о утврђивању кућних бројева, означавању зграда бројевима и означавању назива насељених места, улица и тргова).

Републички Закон о службеној употреби језика и писама предвиђа да се називи места, називи улица и тргова, називи органа и организација, саобраћајни натписи, обавештења и упозорења за јавност и други јавни натписи исписују и на језицима народности, при чему се географски називи и властита имена садржани у јавним натписима исписују на језику народности у складу с правописом тог језика, али се не могу замењивати другим називима и именима. **Ова одредба је различито тумачена, углавном на уштрб правилне употребе мањинских језика.** Дилема је отклоњена ратификованом Оквирном конвенцијом Савета Европе за заштиту националних мањина, а затим и Законом о заштити права и слобода националних мањина, који

предвиђа исписивање имена и назива на језику националне мањине, према њеној традицији и правопису.

Табле са називима органа локалне самоуправе у срединама где су и језици националних мањина у службеној употреби углавном су исписане код свих који су имале ту обавезу на тим језицима, али понегде још увек приликом назначивања седишта органа или организације није исписан традиционалан назив на језику националне мањине. Прописи о обавезном истицању вишејезичких табли су најчешће кршени код подручних јединица републичких органа, организација и институција. Уз стручну, организациону помоћ и помоћ у превођењу назива од стране Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, остварена је сарадња и координација у примени прописа, која је имала резултат у постављању нових табли. Тако су нове табле у свим својим центрима и подручним јединицама поставили Народна банка, Министарство финансија и економије и подручне управе јавних прихода, Републички геодетски завод и подручне службе за катастар непокретности, ЈП ПТТ „Србија” (центри у Суботици, Новом Саду, Зрењанину), Национална служба за запошљавање, Министарство унутрашњих послова, тужилаштва итд.

И поред неколико интервенција и издатих 12 решења где је вршен управни надзор, мало је учињено у погледу службене употребе језика и писама у **Јавном Предузећу „Железнице Србије”** на територији АП Војводине (називи насељених места на мањинским језицима, возни ред, најаве долазака и полазака возова и главна обавештења на перону и у просторијама, исписани су само на српском језику). Благовремене, дозвољене и од овлашћених лица **изјављене јесу жалбе** на решења донета за железничке станице у Суботици, Сенти, Бачкој Тополи, Врбсу и Кисачу. Жалбе су поднете због битне повреде поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, с предлогом да се решење укине и врати на поновни поступак и одлучивање.

У другостепеном управном поступку **све жалбе су одбијене као неосноване**.

ЈП „Железнице Србије”, покренуле су управни спор пред Окружним судом у Новом Саду, против свих решења која су постала коначна.

Одлучујући по тужбама ЈП „Железнице Србије”, Окружни суд у Новом Саду је донео пресуде којима су све појединачне **тужбе одбијене као неосноване**, те су тиме и потврђена сва решења Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине.

У накнадним контактима са овлашћеним представницима и руководиоцима ЈП „Железнице Србије”, указивано је на обавезност поступања по правоснажним судским пресудама, те је остављен рок за добровољно поступање, по чијем истеку ћемо покренути поступак принудног извршења.

I

Приликом **исписивања назива улица и тргова прописи из ове области се не поштују у потпуности**. У циљу прикупљања наведених података, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице извршио је надзор над применом прописа којима се регулише службена употреба језика и писама у овој области, у свим градовим и општинама у АП Војводини, на чијем подручју су поред српског језика и ћириличног писма у службеној употреби и језици и писма националних мањина. Поред градова и општина, надзор је обављен и у појединим

насељеним местима. Избор улица и тргова које су биле предмет надзора вршен је по принципу случајног узорка.

Генерално се може закључити да су у већини градова, општина и насељених места табле с називима града, општина и насељених места углавном правилно исписане на језицима који су у службеној употреби. Што се тиче назива улица и тргова такав закључак се не може извући. Наиме, ретке су локалне самоуправе и насељена места у којима су називи улица и тргова правилно исписани. Штавише, постоје насељена места у којима не постоји ни једна табла с називима улица и тргова (нпр. Ловћенац, Бајша, Влајковац, Уљма, Фекетић).

У неким насељеним местима **називи улица и тргова су исписани на кућним бројевима** (нпр. Куцура, Житиште, Торак).

Међутим, ни на подручју локалне самоуправе (осим изузетака мањих насељених места) **не могу се уочити јединствена правила** која су примењена приликом исписивања назива улица и тргова. Наиме, у једној локалној самоуправи односно насељеном месту могу се пронаћи и старије и новије табле које су исписане потпуно различито (нпр. табла с називом улице – на почетку улице, исписана је различито од табле која је постављена на другом крају улице).

У многим локалним самоуправама и насељеним местима, називи улица и тргова, односно насељених места **исписани су и на латиничком писму** које није у тим срединама у службеној употреби (нпр. Кула, Руски Крстур, Кикинда, Михајлово, Зрењанин).

У Граду Новом Саду није пронађена нити једна табла с називом улице или трга која је исписана на свим језицима који су у службеној употреби, а ни табла с називом Новог Сада на улазним путним правцима није исписана у складу са Статутом Града Новог Сада.

Имајући све то у виду, може се закључити да ситуација на терену није задовољавајућа у погледу проблематике која је била предмет надзора.

Будући да је у складу са Уредбом о утврђивању кућних бројева, означавању зграда бројевима и означавању назива насељених места, улица, установљена надлежност Републичког геодетског завода у погледу постављања и исписивања табли с називима насељених места и улица, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице успоставио је сарадњу са директорима регионалних центара РГЗ-а у Панчеву и Новом Саду који покривају подручје АП Војводине. Наиме, Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице сваке године расписује Конкурс за расподелу трансферних средстава и путем тог конкурса се додељују знатна средства градским и општинским управама и месним заједницама на подручју АП Војводине за трошкове израде и постављања табли с називима насељеног места на путним правцима, улица и тргова и на језицима националних мањина који су у службеној употреби у насељеном месту, општини или граду.

Као **резултат тога, у многим местима су и постављене нове табле** с називима улица и насељених места које су правилно исписане, а све то у циљу поштовања законских прописа и права припадника националних мањина који живе на територији АП Војводине.

II

Традиционалне називе градова, општина и насељених места на језику и писму националне мањине утврдили су национални савети мађарске, румунске и словачке националне мањине и они су објављени у „Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине” (бр. 12. и 13/03).

Пошто Национални савет русинске националне мањине у предвиђеном року није утврдио традиционалне називе насељених места на том језику, Извршно веће је на седници одржаној 10. маја 2006. године донело **Одлуку о утврђивању традиционалних назива општина и насељених места на русинском језику** („Сл. лист АПВ”, бр. 6/06).

У појединим локалним самоуправама ове одлуке су погрешно интерпретиране и примена је условљавана њиховим прихватањем и потврђивањем у општинским статутима. У таквим случајевима је интервенисао Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице и дао тумачење да се те одлуке аутоматски примењују након њиховог ступања на снагу, те да се у службеној употреби језика националне мањине морају користити називи које је утврдио односни национални савет, и није потребна никаква додатна верификација. Утврђени називи су општеприхваћени, с ретким изузецима. Подељена су мишљења око традиционалних назива на мађарском језику и писму за Нови Кнежевац и Ковачицу.

Поступак пред Уставним судом Србије, где се **тражи оцена уставности утврђивања традиционалних назива појединих насељених места на мађарском језику и писму**, поднеле су општине Србобран и Нови Кнежевац. Крајем прошле године након извршеног надзора овој обавези исписивања традиционалних назива поступљено је и у општини Нови Кнежевац.

На већини табли с називом на уласку у насељена места које су постављене ранијих година, евидентна је разноликост (и најчешће неправилност) у исписивању. На новијим таблама се у пуној мери поштују одредбе о службеној употреби језика и писама националних мањина у тим срединама (Суботица, Зрењанин, Сомбор, Бечеј, Бачка Паланка, Нови Итебеј и др.), али веома често долази до њихових шарања или префарбавања назива на мањинском или на српском језику. Средином прошле године у свим насељеним местима у Општини Нови Бечеј исписани су традиционни називи на мађарском језику и писму.

III

С а ј т о в и општинских, градских, покрајинских и републичких органа, организација, установа и јавних предузећа и могућност њиховог коришћења на језицима и писмима који су у службеној употреби у тим срединама, до сада још нису сагледавани.

Територију АП Војводине чине територије јединица локалних самоуправа, наводи члан 3. Статута АП Војводине. На основу последњег пописа становништва, статутом јединице локалне самоуправе и процента заступљености националне мањине у саставу становништва, на основу закона и других прописа из те области, у 39 јединица локалне самоуправе затечена је или уведена службена употреба језика националних мањина.

У припреми за израду овог дела извештаја, урађен је преглед свих општинских, градских, већине покрајинских и неких републичких сајтова на територији АП Војводине. Овом приликом, важно је истаћи да **све локалне самоуправе имају свој сајт** за презентацију актуалне ситуације и докумената из те средине.

Статутом града или општине у свим срединама (45) утврђена је службена употреба **српског језика и ћириличног писма**. У 21 локалној самоуправи сајт је правилно исписан. Овом приликом потребно је указати на обавезу првог исписивања на српском језику и ћириличком писму, потом на латиничком писму ако је у службеној употреби у тој средини, па тек онда исписивање на језику и писму националне мањине. Интересантно је да је сајт исписан на латиничком писму у општинама Ириг и Инђија, а ту је у службеној употреби српски језик и само ћирилично писмо.

Службена употреба српског језика и латиничког писма је статутом утврђена у 23 локалне самоуправе. У чак 30 средина сајтови су урађени на латиничком писму, а приметна је већа употреба српског језика и латиничког писма.

Када је реч о **мањинским језицима, мађарски језик и писмо** су у службеној употреби у 31 локалној самоуправи. Свега десет сајтова је урађено и на овом језику који је у службеној употреби у тим срединама.

Словачки језик и писмо су у службеној употреби у 13 локалних самоуправа. Само три сајта (општине Алибунар, Бачки Петровац Стара Пазова) урађена су и на том језику. **Румунски језик и писмо** су у десет локалних самоуправа у службеној употреби, а само је један сајт (Општина Алибунар) урађен и на том језику. **Хрватски језик и писмо** су у службеној употреби у четири локалне самоуправе, а само је сајт Града Суботице, урађен и на том језику. **Русински језик и писмо** су у службеној употреби у шест локалних самоуправа, а **чешки језик и писмо** су у службеној употреби само у Општини Бела Црква. На тим језицима и писмима није урађен ниједан сајт.

За похвалу је сајт Општине Алибунар, који је потпуно у складу са статутарним обавезама и у функцији ажурирања (исписан на српском језику, ћириличким и латиничким писмом, словачком и румунском језику и писму).

Поједини сајтови (Град Суботица и Општина Сента, Нови Бечеј) лепи су и практични, богати информацијама и исписани на мањинским језицима који су у службеној употреби, али нису исписани и на српском језику и ћириличком писму, с тим што је у Граду Суботици утврђена службена употреба само ћириличног писма.

У 19 локалних самоуправа сајтови се могу користити и на **енглеском језику**, а у Општини Сента и на **немачком језику**, иако то није законска обавеза тих локалних самоуправа.

Када је реч о **сајтовима покрајинских органа, установа и јавних предузећа**, официјелна презентација Владе АП Војводине урађена је на српском језику и латиничком писму и енглеском језику. Према Статуту АП Војводине, у органима и организацијама АП Војводине у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо, мађарски, словачки, хрватски, румунски и русински језик и њихова писма, а службена употреба латиничког писма се спроводи у складу са законом.

Сајтови већине покрајинских секретаријата (за Информисање, Културу, Здравство и др.) исписани су на српском језику и латиничком писму

Поједини сајтови као што је сајт Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство исписан је на српском језику и ћириличком писму.

Сајтови покрајинских јавних предузећа и установа, ако су постављени, различито су исписани (Педагошки завод Војводине на латиничком писму, Позоришни музеј на латиничком писму), а поједини нису ни постављени – као што је сајт Завода за културу.

Сајт Покрајинског секретаријата за образовање исписан је на српском језику и латиничком писму и најављује могућност коришћења и на мађарском, словачком, румунском, русинском, немачком и енглеском, што је још у припреми.

У језичком смислу исправан је сајт Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине који је исписан и ажуриран на српском језику ћириличким и латиничким писмом, те на мађарском, словачком, хрватском, румунском и русинском језику, што је потпуно у складу с важећим Статутом АП Војводине. Такође, овај сајт даје могућност коришћења и на енглеском језику.

Сајтови **Владе Републике Србије односно министарстава** објављују се на српском језику, ћириличким и латиничким писмом, и на енглеском језику (Министарство финансија и пореске управе у АП Војводини, Министарство унутрашњих послова и полицијске управе у АП Војводини, сем Полицијске управе Нови Сад која има свој сајт).

Национална служба за запошљавање има сајт који је на српском језику с ћириличким и латиничким писмом и на енглеском, а Филијала у Суботици је на латиничком писму. Републички Геодетски Завод има сајт на српском језику с ћириличким и латиничким писмом и на енглеском језику, а Служба за катастар Нови Сад има латиничко писмо.

VIII – НАДЗОР НАД ПРИМЕНОМ ПРОПИСА О СЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ ЈЕЗИКА И ПИСАМА¹

У члану 18. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине („Сл. гласник РС”, бр.6/2002), **утврђено је да аутономна покрајина, преко својих органа, у складу са законом којим се утврђује службена употреба језика и писама, ближе уређује службену употребу језика и писама националних мањина на територији аутономне покрајине и врши надзор над применом прописа којима уређује та питања**, те да врши надзор над применом закона. Надзор над применом закона из те области, покрајина врши као поверени посао.

Покрајинском скупштинском одлуком о спровођењу Статута АП Војводине, у члану 4. утврђено је да: Покрајински органи управе, покрајинске организације и службе **настављају с радом** под досадашњим називом и врше послове у складу с важећим прописима до њиховог усклађивања са законом и Статутом („Сл. лист АПВ”, бр.18/09).

¹ в. Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине: *Извештај о извршеном надзору у 2008. години над применом прописа о службеној употреби језика и писама у АП Војводини.*

Пре поверавања вршења овог надзора аутономној покрајини, Закон о службеној употреби језика и писама је предвиђао да надзор врше, у оквиру свог делокруга, министарства надлежна за послове у области управе, саобраћаја, урбанизма и стамбено-комуналних послова, просвете, културе и здравства. Међутим, од ступања поменутог закона на снагу 1991. године, па све до 2002. године, тај надзор практично није вршен и нису познати случајеви да је иједном изречена нека мера ради доследног спровођења одредби закона, мада је њихово драстично кршење било свакодневна појава.

На основу Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи („Сл. лист АПВ”, бр.21/2002-пречишћен текст и 18/09) **ови послови спадају у делокруг Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине.** Према Правилнику о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Покрајинском секретаријату за прописе, управу и националне мањине, послове надзора на територији АП Војводине **врши Одсек за управни надзор**, с четири систематизована радна места. У протеклом периоду послове су обављала два извршиоца – саветник за управни надзор – шеф Одсека и саветник за управни надзор, а од августа 2008. године још један извршилац, саветник за управни надзор.

С вршењем надзора на територији АП Војводине почело се средином маја месеца 2002. године. Пошто републички органи тај надзор нису вршили, морало се поћи од почетка, те је више било потребно радити инструктажу, давати објашњења и упутства, опомињати, него одмах кренути са изрицањем мера и кажњавањем.

У локалним самоуправама које су посећене, а у којима је утврђена службена употреба језика и писма националне мањине, надзор је вршен у скупштини, њеним извршним и управним органима и јавним предузећима, проверавањем исписивања назива у складу са законом, исписивања обавештења у пријемним канцеларијама и шалтер-салама, могућности комуникације на језику и писму националне мањине, издавања двојезичких или вишејезичких потврда, уверења или извода, исписивања назива насељених места, улица и тргова. Надзор је вршен и код субјеката који се сврставају у групу републичких државних органа, организација и институција, и групе субјеката коју чине организације, установе и сви остали који имају јавну комуникацију с грађанима. Надзор се врши као редовни, контролни и ванредни.

Све оно што је непосредним увидом утврђено као чињенично стање констатовано је у записницима о извршеном надзору. Током 2008. године извршен је **91 надзор и донето је 24 решења**, којима је наложено одговорном лицу или власнику да у одређеном року отклони уочене недостатке и поступи по налогу. У 2009. години урађено је укупно **124 надзора и издато 50 решења.**

Крајем 2008. године пристигла је, раније већ наведена, пресуда Окружног суда у Новом Саду у управном спору са ЈП „Железница Србије” за железничке станице у Суботици, Сенти, Бачкој Тополи, Врбасу и Кисачу, где је наложено да се поступи по решењима Секретаријата за прописе, управу и националне мањине.

Средином 2009. године, изјављена је жалба „DDOR-Noví Sad” из Новог Сада, Заступништво у Ковачици, против решења Покрајинског Секретаријата за

прописе, управу и националне мањине, због погрешне примене материјалног права, те погрешног и непотпуног утврђеног стања. Извршно веће АП Војводине, разматрајући наводе из жалбе, донело је решење којим се **жалба одбија као неоснована**.

Приликом вршења надзора у седишту самих општина посећивана су и поједина насељена места где у израженијем броју живе припадници националних мањина, у којима је надзор најчешће вршен у месној канцеларији, месној заједници, основној школи, дому здравља, дому културе и др., а проверавано је и да ли је назив насељеног места на путним правцима исписан у складу са законом.

У оквиру вршења надзора **редовно се контролише и обавеза исписивања назива на српском језику и ћириличким писмом**, посебно у оним градовима и општинама где је статутом утврђена службена употреба српског језика и само ћириличног писма (Инђија, Ириг, Рума, Сремска Митровица – осим насељеног места Стара Бингула). Приметно је традиционално исписивање назива на ћириличком писму код свих оних који су законом обавезни на то исписивање. Неисписивање на ћириличком писму, односно исписивање само на латиничком писму, приметно је код новоотворених објеката, продавница или фирми. Најчешће су то натписи о делатности, обавештења о радном времену или друга обавештења исписана на улазу у продавницу или фирму. Издато је 11 решења с налогом да се неправилности отклоне. Контролним надзором је утврђено да је поступљено по решењу осим у два случаја, у којима су поднети захтеви за покретање прекршајног поступка Општинском органу за прекршаје у Сремској Митровици. **У оба случаја донета су решења у којим је утврђена одговорност власника трговинских радњи – комисиона за учињени прекршај и кажњени су новчаним казнама, у складу са Законом о службеној употреби језика и писама.**

IX- РАСПОДЕЛА БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА У АП ВОЈВОДИНИ У ЧИЈЕМ РАДУ СУ У СЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ ЈЕЗИЦИ И ПИСМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

Средства потребна за остваривање права на службену употребу језика и писама обезбеђују државни органи, органи територијалне јединице и јавне службе у којим се остварују права и врше обавезе утврђене овом одлуком (Члан 12. Одлуке).

Проблеми финансирања службене употребе језика и писама националних мањина у АП Војводини већ дуго времена траже системско решавање. Парцијална решења која се примењују у последњих неколико година у финансирању у АП Војводини, довела су до позитивнијих кретања, схватања и решавања тих проблема. У неколико наврата, Секретаријат за прописе, управу и националне мањине с надлежним министарствима у Влади Републике Србије иницирао је и предлагао комплексније и системско решавање финансирања. Том приликом **иницирани су критеријуми за дугорочније решавање финансирања службене употребе језика и писама**

националних мањина у АП Војводини. Констатована је потреба решавања, али је најчешће на томе и остало.

Да би се адекватније почела решавати питања финансирања у Буџету АП Војводине за 2005. годину, **први пут су планирана средства за те намене**. Тада су донете и одговарајуће одлуке како би се могла реализовати расподела предвиђених средстава.

Први конкурс за расподелу буџетских средстава органима и организацијама у АП Војводини, у чијем раду су у службеној употреби језици и писма националних мањина, расписан је 31. марта 2008. године, у износу од укупно: 13.800.000 динара. Конкурс је расписан на основу нове одлуке о расподели буџетских средстава, Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, органима и организацијама у чијем раду су у службеној употреби језици и писма националних мањина у АП Војводини, за финансирање односно учешће у финансирању:

- приликом оспособљавања запослених у органима и организацијама где се користе језиком националне мањине који је утврђен као језик у службеној употреби, а нарочито на радним местима на којима се остварује контакт са странкама (учешћем на курсевима, семинарима и другим начинима организованим у ту сврху) и за развој система електронске управе за рад у условима вишејезичности;
- за трошкове израде и постављања табли с називом органа и организација, називом насељеног места на путним правцима, називом улица и тргова исписаних и на језицима националних мањина који су у службеној употреби у граду, општини или насељеном месту, и за штампање двојезичких и вишејезичких образаца као и за штампање службених гласила и других јавних публикација.

На конкурс су се могли пријавити искључиво: органи града и општине на територији АП Војводине, у којима је статутом утврђена службена употреба језика и писама националних мањина на целој територији града, општине или појединим насељеним местима на њиховој територији; месне самоуправе на територији градова и општина; други органи, организације, службе и установе на територији градова и општина.

Висина средстава за расподелу утврђује се на основу следећих критеријума: број језика и писама који су у службеној употреби на целој територији, града, општине или насељеног места; процентуално учешће припадника националних мањина чији су језици и писма у службеној употреби у укупном броју становништва; укупни материјални трошкови потребни за реализацију пројеката; постојање и других извора финансирања пројекта; континуитет у финансирању пројекта од стране Секретаријата или се средства траже први пут.

Укупно је поднето **79 захтева** који су испуњавали конкурсне услове (један захтев није испуњавао конкурсне услове), а након разматрања потпуних и благовремених пријава извршена је расподела трансферских средстава.

Други Конкурс за расподелу буџетских средстава органима и организацијама у АП Војводини у чијем раду су у службеној употреби језици и писма националних

мањина за прво тромесечје 2009. године, расписан је 26. децембра 2008. године у укупном износу од: 3.500.000 динара, за исте намене и истим корисницима.

Укупно је поднето 96 захтева, од тога 12 захтева није узето у разматрање због процесних недостатака. Поступљено је по 84 захтева за расподелу.

Трећи Конкурс за расподелу буџетских средстава за исту намену расписан је 20. јула 2009. године, у износу од 5.350.000 динара. Укупно је поднет 121 захтев, од тога 18 захтева није испуњавао конкурсне услове, а поступљено је у 103 захтева за расподелу.

Овом приликом **потребно је нагласити** да досадашњи начин припреме и поступање по конкурс показују значај и допринос вишејезичности. Наиме, текст конкурса с пријавама на конкурс ради се и објављује на српском језику и ћириличком писму, затим на мађарском, словачком, хрватском, румунском и русинском језику и писму. Конкурсна документација се може на тим језицима преузети са званичног сајта Секретаријата за прописе, управу и националне мањине, а по примерак конкурсне документације шаље се у све градске и општинске управе у АП Војводини у којима је неки мањински језик у службеној употреби (39 од 45 управа), који их даље достављају у месне самоуправе на својој територији.

Конкурс се објављује и у мањинским листовима који излазе на овим језицима. О конкурс с документацијом обавештавају се национални савети мађарске, словачке, хрватске, румунске и русинске националне мањине.

Конкурсне пријаве и документација на први конкурс углавном су биле на српском језику, али је у међувремену примећен напредак тако да је на последњи конкурс половина пријава која је стигла из средина у којима је мађарски језик у службеној употреби на мађарском језику, а неколико пријава је пристигло на хрватском језику. Исто тако, приметан је повећан број извештаја (али само на мађарском језику и писму) о утрошеним средствима.

Показало се као веома значајно то што се на овај начин суфинансирањем појединих пројеката решавају конкретна питања службене употребе језика и писама у срединама где су језици и писма у службеној употреби. Приликом вршења надзора, **редовно се непосредним увидом контролише сврха и намена утрошка средстава.**

ЗАВРШНЕ КОНСТАТАЦИЈЕ

1. Учињен је значајан помак у свим сегментима остваривања права службене употребе језика и писама националних мањина у АП Војводини, а посебно обавеза утврђених у покрајинској скупштинској одлуци о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине.

Побољшању стања у области службене употребе језика и писама допринео је и Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице, суфинансирањем пројеката усмерених ка унапређивању вишејезичности у градовима и

општинама у АП Војводини у којима су језици и писма националних мањина у службеној употреби, јер је у овом периоду за те намене реализовано скоро три пута више буџетских средстава у односу на претходни период сагледавања.

У циљу задовољавања потреба из праксе, на свим језицима који су у службеној употреби у органима и организацијама АП Војводине, урађени су преводи и објављени текстови најважнијих прописа: Устава Републике Србије, Статута АП Војводине, Закона о утврђивању надлежности АП Војводине, Закона о националним саветима и др.

2. У погледу појединих питања постоји несагласност не само између Закона о службеној употреби језика и писама из 1991. године и Закона о заштити права и слобода националних мањина, донетог 2002. године, који садржи савременија решења у складу са одредбама ратификованих међународних споразума, него и процесних закона којима је регулисана употреба језика и писама у судским и управним поступцима.. Језик у службеној употреби не треба мешати с правом на коришћење свог језика у управном или судском поступку. У смислу претходних констатација, потребно је иницирати промену процесних прописа како би се повреда права на употребу свог језика и писма сматрала апсолутно битном повредом правила поступка.

3. Важећи прописи којима је уређена област службене употребе језика и писама пружају довољно гаранција за опстанак и развој службене употребе, поред српског језика, и мађарског, словачког, хрватског, румунског, русинског, чешког, бугарског и македонског језика и писма. У 39 војвођанских градова и општина у службеној употреби је један језик или више језика националних мањина, међутим, у пракси се у већини тих средина права у вези са службеном употребом језика не могу ефикасно остварити, ни пред органима локалних власти, нити у случају локалних испостава централних власти. Поред формалних гаранција, у пракси понекад не постоје задовољавајући услови за обезбеђивање службене употребе мањинских језика услед кадровских и материјалних проблема. Због тадашње политике запошљавања и укупне државне политике, правосудни органи и органи управе су током деведесетих година остали без функционера и службеника који познају службени језик националне мањине и који су оспособљени да комуницирају и воде поступак на тим језицима. Странке, свесне такве ситуације, у многим случајевима и не покушавају да остваре своја језичка права. Са друге стране, и када су створени технички и кадровски услови за службено коришћење језика националних мањина, припадници неких националних мањина и даље користе српски језик, што указује на значајне разлике у потребама различитих националних заједница и на опште стање матерњег језика. Постојећа разлика између нормативе и садашње животне стварности могла би се превазићи уважавањем реалних потреба и објективних могућности државних органа.

4. У срединама у којима је уведена службена употреба мањинских језика, управи и судству се институционално и даље не обезбеђују додатна средства за покривање увећаних издатака који су везани за инсталирање одговарајућих компјутерских програма, обезбеђивање вишејезичких образаца, стручно усавршавање, стимулација запослених с познавањем мањинских језика итд. Сви ти трошкови падају на терет поступајућих органа, па су они у неповољнијем положају у односу на сличне органе у једнојезичким срединама. Средства која за ове намене додељује Покрајински

секретаријат за прописе, управу и националне заједнице путем конкурса нису довољна, те се питање финансирања мора систематски решити, преусмеравањем дела пореских и других општинских прихода за те намене, односно узимањем у обзир вишејезичности приликом планирања и одређивања средстава за рад подручних јединица централних власти.

5. Значајно је нагласити да су крајем претпрошле године, након дужег периода, Статутом Града Панчева на територији појединих насељених места у службену употребу уведени, поред српског језика и ћириличног писма, бугарски и мађарски језик и писмо у Иванову, румунски језик и писмо у Банатском Новом Селу, македонски језик и писмо у Јабуци, а на територији насељеног места Панчево (катастарска општина Војловица), мађарски језик и писмо. Такође, Статутом Града Сомбора потврђена је службена употреба српског и мађарског језика и писма на територији града, а у насељеним местима Бачки Брег и Бачки Моноштор уведена је службена употреба хрватског језика и писма.

На тај начин поступљено је у складу с покрајинском скупштинском одлуком о ближе уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АП Војводине. Такође, тако је делимично реализован Закључак бр.1, из претходног Извештаја о остваривању права на службену употребу језика и писама националних мањина у АП Војводини, који је размотрен и прихваћен на другој седници Извршног већа АП Војводине, одржаној 23. јула 2008. године.

Влада АП Војводине на 29. седници одржаној 19. маја 2010. године, размотрила је и прихватила ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА НА СЛУЖБЕНУ УПОТРЕБУ ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У АП ВОЈВОДИНИ и том приликом донела следеће

З А К Л Ј У Ч К Е

1. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да настави сарадњу са осталим покрајинским органима, органима и организацијама јединица локалне самоуправе, организационим јединицама органа државне управе, јавним предузећима, установама и службама у области остваривања права припадника националних мањина на службену употребу језика и писама националних мањина.

2. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да скупштинама оних општина (Инђија, Шид и Ириг), које нису ускладиле одредбе својих статута са одредбама покрајинске скупштинске одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине, и још нису утврдиле службену употребу језика националне мањине у појединим насељима на њиховој територији у складу с критеријумима предвиђеним у одлуци, укаже на обавезу да то ураде.

3. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да и даље предузима мере ради оспособљавања и усавршавања знања језика националних мањина запослених који воде поступак или у свом раду комуницирају са странкама на неком од језика националних мањина.

4. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да код надлежних органа захтева потребне измене прописа због присутних проблема који се у пракси појављују приликом коришћења и примене језика националне мањине у вођењу поступка.

5. Извештај о остваривању права на службену употребу језика и писама националних мањина у АП Војводини треба доставити Скупштини АП Војводине, Влади Републике Србије и посебно Одбору за међунационалне односе Скупштине АП Војводине, ради информисања.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
В Л А Д А
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ
21000 НОВИ САД
Булевар Михајла Пупина 16
Број: 090-00750/2010
Дана: 19. маја 2010. године

✓ **ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ПРОПИСЕ,
УПРАВУ И НАЦИОНАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ**

Влада Аутономне Покрајине Војводине, на 29. седници одржаној 19. маја 2010. године, размотрила је и прихватила **ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА НА СЛУЖБЕНУ УПОТРЕБУ ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У АП ВОЈВОДИНИ** и донела следеће

З А К Л Ј У Ч К Е

1. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да настави сарадњу са осталим покрајинским органима, органима и организацијама јединица локалне самоуправе, организационим јединицама органа државне управе, јавним предузећима, установама и службама у области остваривања права припадника националних мањина на службену употребу језика и писама националних мањина.

2. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да скупштинама оних општина (Инђија, Шид и Ириг), које нису ускладиле одредбе својих статута са одредбама покрајинске скупштинске одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији Аутономне Покрајине Војводине, и још нису утврдиле службену употребу језика националне мањине у појединим насељима на њиховој територији у складу с критеријумима предвиђеним у одлуци, укаже на обавезу да то ураде.

3. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да и даље предузима мере ради оспособљавања и усавршавања знања језика националних мањина запослених који воде поступак или у свом раду комуницирају са странкама на неком од језика националних мањина.

4. Задужује се Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне заједнице да код надлежних органа захтева потребне измене прописа због присутних проблема који се у пракси појављују приликом коришћења и примене језика националне мањине у вођењу поступка.

5. Извештај о остваривању права на службену употребу језика и писама националних мањина у АП Војводини треба доставити Скупштини АП Војводине и Влади Републике Србије, ради информисања и Одбору за међунационалне односе Скупштине АП Војводине, ради разматрања.

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
СКУПШТИНА АП ВОЈВОДИНЕ

ОДБОР ЗА МЕЂУНАЦИОНАЛНЕ ОДНОСЕ

15 Број: 011-2/10
28. јун 2010. године.
НОВИ САД

ВЛАДИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Одбор за међунационалне односе Скупштине АП Војводине, на седници одржаној 28. јуна 2010. године разматрао је

ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА НА СЛУЖБЕНУ УПОТРЕБУ ЈЕЗИКА И ПИСАМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ са ЗАКЉУЧЦИМА

Уводно образложење Извештаја поднео је Мирослав Кухајда, саветник покрајинског секретара за прописе, управу и националне заједнице. У уводном образложењу истакнуто је да вишејезичност, мултикултурализам и мултиконфесионизам представљају општу вредност, веома значајну за Аутономну Покрајину Војвину. Дужност је свих покрајинских органа и организација да у оквиру својих права и дужности подстичу и помажу очување и развијање вишејезичности и културне баштине националних заједница које традиционално живе у АП Војводини. Посебно је истакнуто да се настави сарадња са осталим покрајинским органима, организацијама и организацијама јединица локалне самоуправе, организационим јединицама органа државне управе, јавним предузећима, установама и службама у области остваривања права припадника националних мањина на службену употребу језика и писама националних мањина и да се укаже општинама Инђија, Шид и Ириг, да своје статуте ускладе са одрдабама Покрајинске скупштинске одлуке о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на територији АП Војводине. Након образложења и претреса, Одбор је једногласно усвојио Извештај о остваривању права на службену употребу језика и писама националних мањина у АП Војводини.

**ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА,
Шандор Јожеф, с.р.**

